

8. Vývoj v letech 1970–2011

Změny v územní struktuře hlavně vlivem administrativních zásahů

Hlavní změny v územní struktuře Kraje Vysočina byly v minulých desetiletích dány především administrativními změnami, slučováním obcí v sedmdesátých letech a opětným osamostatněním části z nich po roce 1989. Vedle toho se zejména v sedmdesátých letech projevila růst největších měst kraje, u kterých ale od devadesátých let můžeme pozorovat stagnaci či mírný úbytek populace. Naproti tomu můžeme v této době pozorovat vlivem suburbanizace růst počtu obyvatel u obcí a měst střední velikosti

Tab. 8.1 Vývoj sídelní struktury podle velikostních skupin obcí (na území kraje platné k 26. 3. 2011)

	1970		1980		1991		2001		2011	
	počet obcí	podíl bydlících obyvatel (%)	počet obcí	podíl bydlících obyvatel (%)	počet obcí	podíl bydlících obyvatel (%)	počet obcí	podíl bydlících obyvatel (%)	počet obcí	podíl bydlících obyvatel (%)
Kraj celkem	807	100,0	533	100,0	596	100,0	704	100,0	704	100,0
v tom obce s počtem obyvatel:										
do 199	272	7,7	148	4,0	251	6,2	338	7,9	335	7,9
200 - 499	341	21,7	214	13,1	191	11,3	213	12,7	207	12,4
500 - 999	129	18,6	100	14,0	89	12,2	90	12,3	96	13,2
1 000 - 4 999	52	20,0	51	17,3	46	17,1	46	18,1	48	18,0
5 000 - 19 999	11	19,2	16	25,9	15	25,6	13	22,0	14	22,3
20 000 - 49 999	2	12,8	3	15,7	3	17,5	3	17,1	3	16,3
50 000 a více	0	0,0	1	10,1	1	10,2	1	9,9	1	9,9

Poznámka: obce byly zařazeny do velikostních skupin podle počtu obyvatel zjištěného při příslušném sčítání

Ubývá dětí do 14 let, naopak roste počet osob ve věku 65 a více let

Po nárůstu počtu obyvatel v sedmdesátých a osmdesátých letech se od devadesátých let projevuje stagnace populace kraje. Výrazný je pokles dětské složky obyvatelstva, která v roce 1970 představovala 22,6 % a v roce 1980 dokonce 24,5 % obyvatel, ale v roce 2011 již pouze 14,5 %. Tomu na druhé straně odpovídá zvýšený podíl obyvatel ve věku 65 a více let a zejména 15 až 64 let.

Snižuje se podíl ženatých mužů a vdaných žen, přibývá svobodných a rozvedených. Podíl svobodných na počtu obyvatel patnáctiletých a starších se zvýšil z 21 % v roce 1991 na více než 29 % v roce 2011, podíl rozvedených osob ze 4 % na více než 9 %.

Růst vzdělanostní úrovně

Zvyšuje se vzdělanostní úroveň obyvatelstva kraje. Podíl osob se základním vzděláním na počtu patnáctiletých a starších obyvatel se zjištěným vzděláním se z téměř 49 % v roce 1980 snížil na necelých 19 % v roce 2011, naproti tomu podíl osob s vysokoškolským vzděláním vzrostl ve stejném období z 3,2 % na 10,3 %.

Tab. 8.2 Obyvatelstvo podle výsledků sčítání 1970 až 2011

	1970	1980	1991	2001	2011
Počet obyvatel	486 571	508 868	513 740	512 143	512 019
muži	238 195	250 146	253 284	252 996	253 941
ženy	248 376	258 722	260 456	259 147	258 078
Obyvatelstvo podle věku					
muži:					
0 - 14 let	57 230	63 916	58 877	45 763	38 113
15 - 64 let	154 392	156 942	169 271	179 212	181 375
65 a více let včetně nezjištěného věku	26 573	29 288	25 136	28 021	34 453
ženy:					
0 - 14 let	53 976	60 598	55 513	42 819	36 083
15 - 64 let	155 831	155 616	166 310	173 856	172 643
65 a více let včetně nezjištěného věku	38 569	42 508	38 633	42 472	49 352
Obyvatelstvo ve věku 15 a více let	375 365	384 354	399 350	423 561	437 823
z toho podle rodinného stavu:					
muži:					
svobodní	.	.	51 367	64 256	75 564
ženatí	.	127 621	129 533	124 209	115 253
rozvedení	.	.	6 934	11 976	18 412
ovdovělí	.	.	6 447	6 052	6 170
ženy:					
svobodné	.	.	32 787	43 970	53 370
vdané	.	128 034	129 550	124 101	114 919
rozvedené	.	.	9 075	14 890	21 840
ovdovělé	.	.	33 477	32 637	31 646
z toho podle nejvyššího ukončeného vzdělání:					
základní (vč. neukončeného)	.	186 786	139 236	102 227	79 614
střední vč. vyučení (bez maturity)	.	125 583	149 586	171 757	162 217
úplné střední (s maturitou) a vyšší	.	58 033	85 588	116 109	136 182
vysokoškolské	.	12 416	20 268	28 500	43 470
nezjištěno	.	990	3 506	3 472	14 536

Pokles počtu ekonomicky aktivních osob

Počet ekonomicky aktivních osob od roku 1991 klesá, zejména to platí o počtu zaměstnaných, jichž bylo v roce 2011 sečteno téměř o 14 % méně než v roce 1991. Společenskoekonomické změny, které odstartoval rok 1989, se kromě jiného promítly i do evidování počtu nezaměstnaných osob. Od roku 1991 se počet nezaměstnaných zvýšil téměř o 400 %. Po zvýšení v roce 2001 se opět snížil počet ekonomicky neaktivních osob, počet nepracujících důchodců však stále roste. Téměř u 18 tisíc osob však nebyla ekonomická aktivita při sčítání 2011 zjištěna.

Tab. 8.3 Ekonomická aktivita obyvatelstva podle výsledků sčítání 1970 až 2011

	1970	1980	1991	2001	2011
Ekonomicky aktivní	243 674	261 458	265 862	253 436	248 451
muži	.	138 558	140 860	141 906	138 070
ženy	.	122 900	125 002	111 530	110 381
v tom:					
zaměstnaní	.	.	261 193	235 842	225 179
muži	.	.	138 248	133 255	126 304
ženy	.	.	122 945	102 587	98 875
nezaměstnaní	.	.	4 669	17 594	23 272
muži	.	.	2 612	8 651	11 766
ženy	.	.	2 057	8 943	11 506
Ekonomicky neaktivní	242 897	247 410	247 878	256 704	245 620
muži	.	111 588	112 424	109 865	104 992
ženy	.	135 822	135 454	146 839	140 628
z toho nepracující důchodci	.	87 201	99 219	115 346	119 426
muži	.	31 101	36 969	44 006	46 834
ženy	.	56 100	62 250	71 340	72 592
Ekonomická aktivita nezjištěna	.	.	.	2 003	17 948
muži	.	.	.	1 225	10 879
ženy	.	.	.	778	7 069

Růst počtu domácností jednotlivců Hospodařících domácností postupně přibývá a to především vlivem nárůstu počtu domácností jednotlivců, kterých bylo v roce 2011 o 65 % více než roku 1980. U rodinných domácností můžeme pozorovat pokles podílu úplných rodin (zvláště se závislymi dětmi) a zvyšování podílu neúplných rodin.

Tab. 8.4 Domácnosti podle výsledků sčítání 1970 až 2011

	1970	1980	1991	2001	2011
Hospodařící domácnosti celkem	150 978	172 477	182 899	192 915	198 504
z toho:					
jednotlivců	.	34 354	43 416	49 338	56 688
tvořené 1 rodinou	.	127 727	134 060	137 180	131 108
Rodinné domácnosti podle typu (%):					
úplné rodiny	.	91,5	88,8	84,8	82,3
bez závislých dětí	.	45,5	38,3	43,1	47,3
se závislymi dětmi	.	46,0	50,5	41,7	35,0
neúplné rodiny	.	8,5	11,2	15,2	17,7
bez závislých dětí	.	4,9	5,4	6,9	9,1
se závislymi dětmi	.	3,6	5,8	8,3	8,6

Poznámka: v roce 1980 namísto závislých dětí děti do 15 let

Rozšiřování domovního fondu Celkový počet domů na Vysočině se mezi roky 1970 a 2011 zvýšil o 26,5 %, obydlených domů přibýlo téměř 8 %. Přírůstek se tak soustředil především na neobydlené domy (+ 264 %), vzrostl zejména počet domů sloužících k rekreaci. V domovním fondu v Kraji Vysočina stále jednoznačně převládají rodinné domy, i když zejména v sedmdesátých letech vlivem rozsáhlé výstavby poněkud vzrostl i podíl bytových domů.

Tab. 8.5 Domovní fond podle výsledků sčítání 1970 až 2011

	1970	1980	1991	2001	2011
Domy celkem	108 125	114 404	119 179	126 579	136 766
obydlené	100 236	101 889	100 873	101 627	108 062
neobydlené	7 889	12 515	18 306	24 952	28 704
z toho slouží k rekreaci	.	.	9 325	13 899	17 539
Podíl neobydlených domů (%)	7,3	10,9	15,4	19,7	21,0
Z obydlých domů:					
rodinné domy	92 492	92 538	91 109	92 824	98 411
bytové domy	4 953	7 519	8 605	7 401	8 039
Podíl rodinných domů (%)	92,3	90,8	90,3	91,3	91,1
Obydlené domy podle vlastníka (%):					
fyzická osoba	.	.	87,9	90,0	86,4
obec, stát	.	.	7,4	2,9	1,9
bytové družstvo	.	.	3,2	2,7	1,2
spoluvlastnictví vlastníků bytů	7,3

Růst počtu bytů

Bytový fond se mezi roky 1980 a 2011 zvýšil téměř o třetinu. I v jejich případě se přírůstek soustředil především na neobydlené byty, jejichž počet se zvýšil o 164 % a podíl na bytovém fondu se více než zdvojnásobil. Podíl bytů v rodinných domech na celkovém počtu obydlých bytů je od roku 1991 stabilní kolem 60 %. Mezi obydlými byty stále převládají byty ve vlastním domě, v souvislosti s privatizací bytového fondu od devadesátých let výrazně přibýlo bytů v osobním vlastnictví a ubylo bytů nájemních a zejména družstevních.

Tab. 8.6 Bytový fond podle výsledků sčítání 1970 až 2011

	1970	1980	1991	2001	2011
Byty celkem	.	175 745	191 459	209 533	230 025
obydlené	141 170	159 888	170 165	177 386	188 191
neobydlené	.	15 857	21 294	32 147	41 834
Podíl neobydlených bytů (%)	.	9,0	11,1	15,3	18,2
Obydlené byty podle druhu domu:					
v rodinných domech	.	104 055	101 044	106 680	112 602
v bytových domech	.	53 473	67 607	69 004	72 856
Podíl bytů v rodinných domech (%)	.	65,1	59,4	60,1	59,8
Obydlené byty podle právního důvodu užívání bytu (%):					
ve vlastním domě	.	.	54,3	51,1	49,7
v osobním vlastnictví	.	.	0,5	10,9	17,5
nájemní	.	.	23,7	15,5	14,3
družstevní	.	.	17,2	13,2	7,0
Obydlené byty podle převládajícího způsobu vytápění (%):					
ústřední	.	.	54,7	73,1	80,9
etážové	.	.	23,5	9,7	7,7
kamna	.	.	21,1	13,8	8,4
Počet osob na 1 obydlý byt	.	3,16	3,00	2,86	2,64